

...towards common values!

СЕГА
Коалиција на младински организации
www.sega.org.mk

ЛОКАЛНА МЛАДИНСКА СТРАТЕГИЈА ЗА ОПШТИНА БИТОЛА 2011-2015

Битола, Р. Македонија

Ноември, 2010

Содржина

1. Листа на кратенки
2. Вовед
3. Анализа на состојба
4. Краток преглед
5. Цел на стратегијата
6. Приоритет
  - цел на приоритетот
  - специфични цели
  - стратегии
7. Акционен план
8. Процес на Мониторинг и Евалуација
9. Листа на членови на работната група и координативното тело

1. ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

- НВО – Невладини организации
- ЛС – Локална самоуправа
- МК – Министерство за култура
- МОН – Министерство за образование и наука
- ЛМС – Локална младинска стратегија
- КТ – Координативно тело
- РГ – Работна група
- АМС – Агенција за млади и спорт
- СЕГА – Коалиција на младински организации СЕГА

2. ВОВЕД

Од 01 јануари 2010 година Коалиција СЕГА започна да го спроведува проектот „Креирање на локални младински стратегии“. Проектот е финансиран од Агенција за млади и спорт, програмата „CIVICA Mobilitas“ (во имплементација на Центарот за Институционален Развој, а финансирана од Швајцарската Агенција за Развој и Соработка), 10 општини во Република Македонија (Илинден, Кисела Вода, Тетово, Прилеп, Битола, Кавадарци, Гевгелија, Штип, Свети Николе и Радовиш) и Коалиција СЕГА.

Целта на проектот е да се зголеми активното учество на младите во политичкиот, социјалниот, економскиот и културниот живот во локалната заедница преку изготвување на локални младински стратегии.

Проектот опфаќа активности за воспоставување структура за подготовка на локалните младински стратегии, како и истражувачки активности за утврдување на потребите на младите и можните решенија кои треба да ја сочинуваат содржината на локалните младински стратегии. Станува збор за петгодишни стратегии во кои ќе се лоцираат клучните приоритети за младите луѓе во секоја општина и ќе се понудат одреден број на остварливи решенија.

Здружението Младински Европски Форум од Битола беше носител на активностите во процесот на креирање на ЛМС во Општина Битола. Процесот на креирање на ЛМС се одвиваше низ неколку фази:

- Формирање на работни тела за креирање на ЛМС

Со цел успешно имплементирање на проектните активности во рамките на проектот Креирање на Локални Младински Стратегии беа креирани две работни тела: Координативно Тело и Работна група за креирање на стратегијата.

Координативното тело беше составено од 5 членови (Локалниот Координатор на проектот за креирање на ЛМС, Член на Советот на Општина Битола, членови на општинската администрација и претставник од НВОи). Координативното тело беше задолжено да ги координира и да ги насочува активностите во рамките на проектот за Креирање на ЛМС. Членовите на КТ имаа две средби во периодот на спроведување на проектот, на првиот состанок КТ ја разгледа драфт верзијата на ЛМС и ги даде своите коментари со цел подобрување на квалитетот на стратегијата. На втората средба на КТ му беше претставена финалната верзија на ЛМС и на АП кои што по нивното усвојување беа испратени до Советот на Општина Тетово за усвојување.

Работна група е работно тело одговорно за изготвување на Локалната Младинска Стратегија (ЛМС). Работната група беше составена од повеќе млади луѓе од различни профили: претставници на Локална Самоуправа, претставници од младински НВОи, средношколци и студенти.

- Истражување и креирање на анализа на ставови на младите во Општина Битола по однос на младинските потреби

Со цел успешно идентификување на младинските потреби во Општина Битола а при недостиг на соодветни и релевантни податоци за потребите на младите во Општина Битола во рамките на проектот “Креирање на локални младински стратегии” беше организиран процес на истражување на младинските потреби на локално ниво.

На почетокот од процесот на истражување беше организирана фокус група која што имаше за цел утврдување на приоритетите на младите луѓе од Општина Битола. На оваа фокус група од страна на учесниците како три најважни приоритети беа потенцирани:

- Култура
- Невработеност
- Образование и спорт

Исто така беше спроведено анкетно истражување на 1035 испитаници на територијата на цела Република Македонија, односно 162 испитаници од територијата на Општина Битола. Целта на ова истражување беше да се опфати поголема целна група, репрезентативен примерок, и со тоа подлабоко да се истражат потребите на младите кои живеат во Општина Битола. Прибраните податоци преку анкетното истражување понатаму служеа како основа за изготвување на анализа за потребите на младите од Општина Битола.

Со цел добивање на дополнително појаснување на дел од резултатите добиени од спроведената анкета беше организирана втора фокус група. Целта на втората фокус група беше дополнително потврдување на приоритетите на младите од Општина Битола.

За да се претстави перспективата на локалната самоуправа и на институциите кои функционираат на локално ниво, како и да се опфатат и активностите поврзани со младите кои што овие институции ги спроведуваат во рамките на локалната заедница, се реализираа интервјуа со релевантни претставници од локални институции.

Врз основа на прибраните податоци преку фокус групите, теренското истражување и интервјуата, група од експерти изготви: “Анализа на ставовите на младите во Општина Битола по однос на младинските потреби”.

- Креирање на ЛМС

Врз основа на наодите од “Анализата на ставовите на младите во Општина Битола по однос на младинските потреби” работната група започна да ја подготвува ЛМС со сите нејзини составни делови (цели, специфични цели и стратегии). Во оваа фаза работната група одржа 4 состаноци на кои што ја приготви ЛМС и истата ја даде на разгледување и усвојување кај КТ.

- Креирање на АП

Следна фаза по изготвувањето на ЛМС беше изготвување на АП за првата година од имплементацијата на стратегијата. Во фазата на приготвување на АП беа одржани 3 состаноци на работната група на кои членовите работеа на припрема на активностите кои што би требало да се реализираат во првата година од имплементацијата на ЛМС. Со

завршувањето на АП беше комплетиран целиот документ и беше доставен до Советот на Општината Битола на разгледување и усвојување.

3. АНАЛИЗА НА СОСТОЈБА

Култура и спорт

Половина од младите луѓе во Битола, своето слободно време најчесто го поминуваат со друштво по кафулиња и гледање телевизија. Спортските активности со 27% се втората опција со која младите го пополнуваат своето слободно време, додека 12% изјавиле дека во слободното време се занимаваат со културни активности. Само 4% од младите своето слободно време го поминуваат во ангажман во НВОи. Скоро подеднаков број на девојки и момчиња го поминуваат слободното време во кафулиња и во гледање на телевизија, додека машките многу почесто своето слободно време го поминуваат во спортски и културни активности.

Огроман број од испитаниците (72%) сметаат дека во градот постои доволен број на културни и спортски објекти. И дискусијата на фокус групата за потврда на наодите од анкетата покажа дека градот располага со солиден број на културни и спортски објекти кои се користат за различни намени. Останатите 26% од испитаниците кои сметаат дека нема доволно културни и спортски објекти, набројале дека на Битола и недостигаат кино, велосипедски и пешачки патеки, затворен базен, како и спортски игралишта за други спортови освен фудбал. Од одговорите на прашањето за видовите на културни и спортски објекти во градот се гледа дека не сите млади се доволно информирани за тоа какви се објекти има во Битола. 23% од испитаниците сметаат дека во градот има кино, театар, културен дом, отворени и затворени спортски објекти. Меѓутоа специјализирана кино сала во градот нема, за такви потреби се користи големата сала на Центарот за култура. Останатите избираат некои од овие објекти, но не и сите или пак сметаат дека во градот има и кино. Фокус групата за потврдување на наодите излистала поголем број на објекти кои се користат или може да се користат за културни и спортски активности. Во најголем дел младите луѓе или 69% како што се гледа во табелата подолу сметаат дека постоечките објекти не се во најдобра состојба и дека можат да се подобрат за да можат да бидат корисни за младите. Тоа значи дека на постоечките објекти потребен им е некаков вид на реновирање, било од аспект на изведување градежни зафати или подобрување на опременоста.

Кога станува збор за културата и како младите ја разбираат истата, 28% од испитаниците сметаат дека таа претставува една лепеза од можности, како што е посета на кино, театар, културни манифестации, креативно изразување и секако квалитетно пополнување на слободното време. За 26% од испитаниците, културата значи можност да се посетуваат секаков вид на културни манифестации, додека за 16% од младите културата значи пополнување на слободното време и најголем дел од нив се на возраст од 15-24 години. Момчињата во многу поголем број од девојките ја сфаќаат културата како начин да го пополнат своето слободно време.

Имајќи вакво видување за културата и културниот живот, најголем дел од младите во Битола делумно се задоволни (66%) или воопшто не се задоволни (19%) од понудата на културни содржини во нивниот град. 16% од испитаниците изјавиле дека се задоволни од она што им се нуди како културна содржина.

Според 63% од испитаниците, младите во Битола можат да ги посетуваат културните објекти кога ќе посакаат, додека 24% истакнале дека не се во можност да ги посетуваат објектите затоа што не работат. Младите на возраст од 25-29 години се најбројни во мислењето дека во Битола не постојат културни објекти. Поголем проблем од посетата на културните објекти е заинтересираноста т.е. незаинтересираноста на младите луѓе да го подобрат сопствениот културен живот.

Еден од факторите кои за незаинтересираноста на младите дискутиран на фокус групата за потврда на наодите е и немањето на финансиски средства за посета на културни содржини. Наодите од анкетата пак од друга страна покажуваат дека една третина од испитаниците сметаат дека младите имаат пари да посетуваат културни содржини. Најголемиот број од испитаниците не знаат дали младите имаат пари за посета на културни содржини, што може да биде уште еден показател за незаинтересираноста на младите дури и да имаат став по одредено прашање. Скоро половината од испитаниците на возраст од 15-19 години се изјасниле дека не знаат дали младите имаат пари да посетуваат културни манифестации.

Незаинтересираноста на младите може да биде и последица на немањето можност да се вклучуваат во креирањето на културата и да ги реализираат своите креативни идеи. Според анкетата, две групи на испитаници во подеднаков број сметаат дека за изразување и исполнување на креативните идеи даваат социјалните мрежи и пријателите. Младите на возраст од 15-24 години во најголем број се одлучиле за социјалните мрежи.

За 19% од младите образовните институции се местата каде можат да ги изразат своите креативни идеи.

Исто така 53% од испитаниците сметаат дека училиштата треба да им овозможат на младите континуирано изразување на креативните идеи преку поттикнување на креативниот дух кај младите преку организирање настани за размена на идеите во училиштето, помеѓу училиштата и пошироко. Помала група на испитаници (27%) смета пак дека училиштето треба да го поттикнува изразувањето на креативните идеи кај младите преку организирање заеднички манифестации со други институции во општината па и од други општини. Според 36% од младите, најчест организатор на културните манифестации во Битола се културните институции. По нив следуваат локалната самоуправа и училиштата. Само по 9% од испитаниците сметаат дека неформалните младински групи и НВОи се организатори на културни манифестации.

Покрај тоа што локалната самоуправа организира културни манифестации, според испитаниците, таа треба и да ги направи подостапни овие манифестации до младите луѓе. За 64% од младите локалната самоуправа треба да обезбеди бесплатни влезници или попуст на цената на младите.

Покрај ангажманот на образовните институции и на локалната самоуправа во подобрувањето на културниот живот на младите, тие исто така треба да се ангажираат за да ги подобрат условите за нивно креативно изразување. Ова е мислење на 89% од испитаниците. Формите кои ги избрале се различни, но ставот е дека е неопходно да се ангажираат. Повеќе од половината сметаат дека младите треба да се вклучат во постоечките можности за културно изразување и да се залагаат за вклучување на што поголем број на млади луѓе. Исто така 37% од кои најголем број на возраст од 15-19 години сметаат дека младите треба да ги користат своите форми на здружување и да бараат од надлежните институции да го прошират просторот за учество на младите.

Исто како што младите не се задоволни од состојбата во која се наоѓаат културните и спортските објекти, така 67% од испитаниците сметаат дека треба да се подобрат условите за занимавање со спорт во нивната општина. За разлика од културните објекти кои младите во најголем дел можат да ги посетуваат кога сакаат, спортските објекти се помалку достапни за младите. Сличен процент на испитаници – 49% мислат дека младите можат да ги посетуваат спортските објекти кога ќе посакаат, додека 34% сметаат дека можат да ги посетуваат кога сакаат само ако активно се занимаваат со спорт.

Сепак, пристапноста до спортските објекти не значи и заинтересираност на младите. Дури 65% од испитаниците сметаат дека младите делумно се заинтересирани да се занимаваат со спорт. На прашањето кој треба да ги поттикнува младите за да се занимаваат со спорт, 52% од анкетираниите сметаат дека младите треба да се сами свесни за придобивките од

занимавање со спорт. Следуваат спортските клубови, училиштата и родителите. Според анкетираниите, спортските клубови треба преку организирани кампањи да ги привлекуваат младите да се занимаваат со спорт. Спортските клубови се најчести организатори на спортски активности. Надлежните институции според 36% од младите треба да формираат спортски клубови, а 34% сметаат дека треба да се координираат за да ги подобрат условите за занимавање со спорт.

Од друга страна, локалната самоуправа според 35% од младите треба финансиски да ги поддржува спортските клубови, додека 23% сметаат дека локалната самоуправа треба да ги реновира и одржува постоечките спортски објекти.

Младите пак од своја страна треба поактивно да се занимаваат со спорт, според 44% од испитаниците и со тоа да ги поттикнат надлежните институции да ги подобрат условите за занимавање со спорт. Според анкетираниите исто така е важно младите организирано преку своите здруженија да се застапуваат кај локалната самоуправа за да се подобрат условите за занимавање со спорт и за ова се залагаат 28% од младите луѓе.

Невработеност

Од вкупниот број на испитаници вклучени во анкетата, 26 млади луѓе или 13% се невработени. Дваесет и еден од нив безуспешно бараат работа, додека пет не бараат работа. Меѓу невработените има еден магистер и еден доктор на науки. 33 од испитаниците се вработени, додека останатите се ученици или студенти. Најголем број од вработените се на возраст од 25-29 години.

Кога би имале можност да бираат што да работат 46% од испитаниците сакаат да имаат сопствен бизнис, додека 29% сакаат да работат во државна институција.

Младите на возраст од 15-19 години т.е. учениците се најголеми ентузијастички да имаат сопствен бизнис, додека сите возрасни групи подеднакво имаат желба да работат во државна институција. Исто така испитаниците од машки пол се повеќе заинтересирани од девојките за сопствен бизнис. Во однос на типот на работа кој би го работеле, 49% од младите преферираат постојана работа, додека подеднаков број на млади 17% би сакале да имаат работа на проекти или сезонска работа. Младите на возраст до 25 години се најмногу заинтересирани за сезонска работа и работа на проекти. Ваквиот избор е многу разбирлив од причина што оваа возрасна група е активно вклучена во образовниот процес и би сакале да работат во периодите кога не се на училиште или во нивното слободно време, па затоа им одговара работата на проекти.

Главна причина за невработеноста на младите луѓе во општината за 36% од испитаниците е отсуство на локална политика за економски развој (поттикнување на инвестиции и отворање на мали и средни бизниси). За 28% од младите неангажираноста на Агенцијата за вработување е главна причина за невработеноста на младите во Битола, додека за 21% од анкетираниите незаинтересираноста на младите луѓе за вработување е причина што се невработени. Според Советникот за економски развој во локалната самоуправа, општинската администрација има стратегија за вработување на младите луѓе преку нивна едукација за подобрување на нивните вештини и нивниот акционен план е достапен на интернет.

Скоро подеднакво, младите дознаваат за можности за вработување преку роднински и пријателски врски, преку огласите во весниците и локалните медиуми. Најмалку дознаваат за можностите преку Агенцијата за вработување. Младите на возраст од 20-24 години најмногу се информираат за слободни работни места преку огласи објавени во Агенцијата за вработување. Сепак, во последните 12 месеци, пријателите и работодавачите биле најголем извор на информации за можности за вработување за 21% од испитаниците. По нив со 15% е Агенцијата за вработување. Редовното следење на слободните работни места не значи дека лесно се доаѓа до работно место. Дури 77% од испитаниците сметаат дека квалификациите не се пресудни за да се добие работа. Многу поважно е да имаш роднински и пријателски врски (40%), или да си член на политичка партија (29%), па и да платиш поткуп (8%).

Иако квалификациите не се најважниот фактор за да се најде работа во моментот во општината, испитаниците сметаат дека Агенцијата за вработување (39%) и општината (36%) треба да се главни носители на активностите за зголемување на вработеноста во Битола. Останатите фактори како што се локалните бизниси и младите луѓе во помала мера според анкетираниите треба да бидат носители на активности за зголемување на вработеноста.

Испитаниците кои ја избрале Агенцијата за вработување како главен носител на активностите за зголемување на вработеноста во Битола тоа го направиле затоа што основната функција на оваа институција е да посредува при вработување и има евиденција на невработените лица. Сепак многу мал дел од оние кои бараат работа ја посетиле Агенцијата во изминатите дванаесет месеци повеќе од пет пати – 9%. Ист толкав процент ја посетиле помалку од пет пати додека 24% воопшто не ја посетиле.

Оние испитаници пак кои ја избрале општината тоа го направиле затоа што, локалната самоуправа може да го поттикне вработувањето преку привлекување на инвестиции во општината, со што ќе се отвараат нови бизниси а со тоа и нови работни места. Според Советникот за економски развој во локалната самоуправа, општината во соработка со

Фондацијата Бизнис Инкубатор им помага на младите да се стекнат со вештини и да отворат сопствен бизнис, со што придонесува во зголемувањето на вработените млади луѓе до 35 години. Сепак, дури 45% од анкетираниите не знаат што прави општината за да го поттикне вработувањето во Битола. Само 32% сметаат дека нешто воопшто превзема општината на ова поле. 20% велат дека општината прави кампањи за поттикнување на вработувањето на младите, а 11% се на став дека секторот за млади во општината презема активности за информирање на младите за можностите за вработување. Според зборовите на претставникот на општината за економски развој во моментот Фондацијата доделува кредити на млади луѓе за отворање на сопствен бизнис со што го поттикнува претприемништвото и овозможува отворање на нови работни места.

Според 43% од анкетираниите, општината треба максимално да се застапува училиштата да вклучуваат струки кои се потребни на пазарот на трудот, а кои ќе произлезат од испитувања на потребите на пазарот на трудот кои треба да ги спроведе општината. Исто така локалната самоуправа треба максимално да се ангажира во подготовка на локални стратегии за вработување на младите луѓе, да прави кампањи за поттикнување на претприемаштвото и да го помага самовработувањето преку воведување субвенции и даночни олеснувања. Според фокус групата, општината треба да овозможи услови за да младите луѓе може да волонтираат и да се стекнат со искуство кое ќе им помогне да се вработат. Советникот за економски развој во интервјуто истакна дека општината во соработка со УНДП им овозможува на младите да се доедуцираат за информатичка технологија, познавање на странски јазици со што си ги зголемуваат шансите за вработување.

Доквалификацијата е битен елемент на активностите за зголемување на вработеноста, бидејќи според 58% од испитаниците младите кои излегуваат од образовните институции се делумно подготвени да се вклучат на пазарот на работна сила. Само 18% од анкетираниите сметаат дека младите се сосема подготвени кога ќе излезат од образовните институции да се вклучат во пазарот на работна сила. Според Директорот на едно од средните училишта подготвеноста на младите за вклучување во пазарот на трудот е поголема од претходниот период заради воведувањето на дополнителни едукативни активности во образовните институции, додека според мислењето на универзитетски професор, младите сеуште се делумно подготвени да се вклучат во пазарот на трудот заради малиот обем на практична настава во образовните институции. Фокус групата смета дека е потребна дополнителна едукација како волонтирање од страна на младите за да стекнат повеќе искуство.

Една од причините за делумната подготвеност на младите да се вклучат во пазарот на труд е и недоволната соработка помеѓу образовните институции и претпријатијата. Ова е мислење

на 40% од испитаниците, додека 23% од младите немаат информација дали воопшто постои соработка помеѓу овие актери. Според универзитетскиот професор, факултетот соработува со бизнис компаниите пред се за организирање на практичната настава за студентите.

Улогата на НВОи според 62% од анкетираниите во зголемувањето на вработеноста е што понекогаш организациите спроведуваат активности кои го поттикнуваат вработувањето, додека за 25% од младите луѓе НВОи воопшто не спроведуваат такви иницијативи. Според Советникот за економски развој, општината постојано соработуваат со НВОи на имплементација на разни иницијативи кои го поттикнуваат вработувањето на младите. Исто и Директорот на средното училиште потврди дека редовно соработуваат со НВОи за едукација на младите и нивна подобра подготовка за вклучување во пазарот на трудот. Според фокус групата, НВОи се можеби и единствените организации кои им помагаат на младите да ги подобрат своите вештини.

За 47% од младите, НВОи треба да ги информираат младите за можностите за изведување практична работа кај одредени работодавачи, додека 25% од испитаниците сметаат дека НВОи треба да организираат едукативни работилници за подготовка на апликации за вработување, како и подготовка за интервјуа. Спроведувањето на стратегијата за млади на општинско ниво според 17% од младите е активност на НВОи преку која можат да помогнат во решавањето на проблемот со невработеноста. Најбројни во оваа група се учениците.

Образование

Просторните услови за одвивање на образовниот процес во општината според 51% од анкетираниите се добри, но има простор за нивно понатамошно подобрување, додека за 22% условите се незадоволителни. Младите имаат поделено мислење за тоа што е најголем проблем за нормално одвивање на образовниот процес во општината, а 30% не знаат што е проблемот. За 28% недостигаат специјализирани училници за изведување на наставата, додека во помал број младите сметаат дека проблем е недостатокот на надгледни средства. Фокус групата за потврдување на наодите смета дека процесот за подобрување на условите за изведување на образованието е започнат. Според Советникот за образование во локалната самоуправа, општината го имплементира проектот Модернизација преку кој се подобруваат инфраструктурните услови, се опремуваат специјализирани училници и се набавуваат надгледни средства. Според Директорот на средното училиште постојаната едукација на наставниот кадар за современите методи во образованието во многу ќе ги подобри и условите за образование.

Во изминатите 12 месеци во најголем дел од образовните институции се променети столчињата и клупите и заменета е и дограмата. Ваквите информации се потврдени и од страна на Директорот на средното училиште, како и од универзитетскиот професор. Во однос на надгледни средства обезбедени во образовните институции во изминатата година, испитаниците наведуваат дека се модернизирале со тоа што сега во своите институции имаат проектори, графоскопи, географски мапи и секако компјутери. Фокус групата наведе дека преку проектот Модернизација различни видови на надгледни средства како и аудио и видео опрема се набавени во образовните институции. Сепак младите сметаат дека треба да има повеќе надгледни средства, а основна причина за нивни недостаток за 40% од испитаниците се недоволните финансиски средства. Претставниците на образовните институции и локалната самоуправа тврдат дека постојано се вложуваат средства за подобрување на состојбата со надгледни средства, најчесто преку европските развојни програми или буџетот на општината и на Министерството за образование.

Во однос на користењето на современите технологии како што е интернетот во образовниот процес, според 38% од испитаниците тој понекогаш се користи во наставата, додека за 28% од младите тоа е секојдневна активност и тоа најмногу за младите на возраст од 15-19 години. Само 10% од испитаниците досега немале можност да го користат интернетот во наставата, во најголем дел млади кои припаѓаат на студентската популација.

33% од младите не знаат зошто надгледните средства и современите технологии не се користат постојано во образовниот процес, додека за 26% причината е необученоста на наставниот кадар или пак недоволната креативност на наставниот кадар да ги вклучи во изведувањето на наставата што е причина за 21% од испитаниците.

Министерството за образование и образовните институции треба најмногу да се грижат за обезбедување на соодветни надгледни средства кои ќе бидат корисни и ќе се користат од страна на учениците и студентите. Од своја страна, учениците и студентите според 48% од испитаниците треба да се организираат заедно со наставниците/професорите и да предложат како може да се набават надгледни средства или поефикасно да се користат постоечките.

За 27% од испитаниците, учениците и студентите треба да бидат поактивни во барањето кон своите наставници/професори да користат надгледни средства во наставата. Песимисти дека младите ништо не можат да направат за да ја подобрат ситуацијата се 22% од младите луѓе. Образовните институции пак во најголем дел според младите треба да направат две работи – да направат преглед на сите надгледни средства со кои располагаат како и план за набавка на оние кои недостигаат и да побараат од Министерството за образование да им ги

обезбеди истите. Ова е решение за 50% од испитаниците. Во помал дел (30%) институциите треба да бараат донации од родителите и локалните бизниси за набавка на надгледни средства. Локалната самоуправа пак според 48% од испитаниците треба да инвестира во училиштата за обезбедување на инфраструктурни предуслови за користење на соодветни надгледни средства и современи технологии (специализирани училници, електрична инсталација, интернет приклучоци), но и да вклучи ставка во годишниот буџет за набавка на надгледни средства како што изјавиле 28% од испитаниците.

4. КРАТОК ПРЕГЛЕД

Коалицијата на младински организации СЕГА е невладина и непрофитна мрежна организација која работи на развивање и примена на младински политики во РМ, ги поврзува и јакне младите со цел подобрување на нивната општа состојба.

Во периодот од Јануари до Ноември 2010 Коалиција СЕГА го имплементираше проектот “Креирање Локални Младински Стратегии”. Проектот е финансиран од Агенцијата за Млади и Спорт, програмата CIVICA MOBILITAS (спроведувана од Центарот за Институционален Развој и е финансирана од SDC) и 10 општини од Република Македонија (Прилеп, Штип, Свети Николе, Радовиш, Битола, Кавадарци, Гевгелија, Кисела Вода, Илинден и Тетово). Целта на овој проект е креирање на 5 годишна ЛМС за Општина Битола и АП за првата година од имплементацијата на стратегијата.

Целта на ваквата ЛМС е подобрување на животот на младите луѓе во општина Битола преку нивно активно вклучување во процесите на локално ниво.

Стратегијата се состои од два клучни дела: пет годишна стратегија и едно годишен акционен план. Двата документи во себе содржат активности поврзани со подобрување на животот на младите во трите приоритетни области кои што самите млади ги определија како свои приоритети. Со стратегијата се опфатени следниве области:

- Култура
- Невработеност
- Образование и спорт

За секоја од приоритетните области во стратегијата е определена целта на конкретната приоритетна област (што сакаме да постигнеме во таа област), специфичните цели за приоритетната област (што сакаме да постигнеме за да стигнеме до главната цел) и стратегии за постигнување на специфичните цели (на кој начин ќе ги оствариме специфичните цели). Во АП се прикажани конкретните активности кои што треба да се преземат во делот на приоритетните области во првата година од имплементацијата на ЛМС што за цел има остварување на целите предвидени со стратегијата.

Целата стратегија, акциониот план како и анализите на потреби се изготвени врз база на повеќемесечно опсежно истражување во кое беа користени различни методи на прибирање на податоци (фокус групи, анкета, интервјуа) и беа опфатени сите групи кои што се релевантни за ЛМС и кои што имаат интерес од ЛМС (млади со различна етничка и религиозна припадност, различни профили на млади, на различна возраст, локални институции) се со цел она што е вметнато во стратегијата да ги отсликува реалните потреби на младите од Општина Битола.

5. ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЈАТА

Подобрување на состојбата на животот на младите во Општина Битола.

6. ПРИОРИТЕТИ

6.1 КУЛТУРА

Цел на приоритетот:

Подигнување на културниот капацитет, промовирање и афирмација на културните активности и збогатување на културниот живот на жителите на Општина Битола.

Специфична цел 1:

Зголемување на бројот на млади културни деејци и поддршка на нивната работа.

Стратегии:

Директно инволвирање на млади во процесот на креирање на настани од областа на културата.

Зголемување на бројот на млади вработени во културните установи.

Зголемување на бројот на културни манифестации на локално ниво.

Издавање на билтен за информирање за културните активности.

Креирање на стратегија за развој на културата на локално ниво.

Специфична цел 2:

Зголемување на достапноста на културните објекти за младите луѓе.

Стратегии:

Зголемување на бројот на културни установи.

Реновирање на досегашните постоечки објекти за изведба на културни настани.

Овозможување на соодветни специјализирани сали за кино проекции.

Овозможување на соодветни специјализирани сали за театарски претстави.

Зголемување на бројот на простории за ликовни изложби.

Овозможување на соодветни услови (простории) за музицирање.

Специфична цел 3:

Поддршка на проекти од областа на културата.

Стратегии:

Зголемување на финансиска поддршка од Локална самоуправа.

Финансиска поддршка на проекти на млади културни дејци.

Зголемено учество на Локалната самоуправа и институциите од областа на културата во развојот на културата на локално ниво.

Специфична цел 4:

Поддршка на НВОи кои работат на развојот на културата на локално ниво.

Стратеги:

Финансиска поддршка за формирање на нови и финансирање постоечки НВОи за поддршка на развојот на културата од страна на Локалната самоуправа.
Активна соработка на Локалната самоуправа и установите кои што се занимаваат со културни активности со НВО сектор.

6.2 ОБРАЗОВАНИЕ И СПОРТ**Цел на приоритетот:**

Подобрување на условите во образованието и овозможување на спортски активности за подобро и поквалитетно живеење на младите.

Специфична цел 1:

Поддршка на млади спортисти и директно инволвирање на млади во креирање на спортски манифестации.

Стратеги:

Активно учество на младите во креирањето на спортски настани.
Организирање на средношколски и студенски натпревари во сите сфери на спортот (фудбал, кошарка, ракомет, одбојка итн.)
Финансиска поддршка на НВОи кои што се занимаваат со организација на спортски активности.
Зголемување на бројот на спортски настани.

Специфична цел 2:

Социјална интеграција на младите преку образовниот процес и стимулирање на волонтерската практика.

Стратеги:

-Доследно спроведување на законот за волонтерство.
-Зголемување на бројот на волонтери во организации и институции.

Специфична цел 3:

Промовирање на неформалното образование.

Стратеги:

Финансиска поддршка на НВО кои што се занимаваат од областа на неформалното образование.
Спроведување на кампања за неформално образование.

Специфична цел 4:

Зголемување на достапноста на терените за спортски активности.

Стратеги:

Реконструкција на досегашните спортски терени.

Отворање на Затворен базен.

Изработка на нови терени на места каде што не се застапени спортските игралишта: Кошарка, Фудбал, Тенис, Одбојка, Патека за велосипедисти и Тримпатека.

Специфична цел 5:

Подобрување на условите во образовниот процес.

Стратегии:

Подобрување на просторните услови во образованието.

Подобрување на инфраструктурните услови во образованието.

Модернизирање на нагледните средства (карти, мапи, глобуси и итн.)

Опремување на специјализирани училници.

Зголемување на практичната настава.

Обезбедување на стручна литература со соодветни преводи.

Набавка на аудиовизуелни апарати.

6.3 МЛАДИНСКО САМОВРАБОТУВАЊЕ

Цел на приоритетот:

Намалување на невработеноста на младите на локално ниво.

Специфична цел 1:

Зголемување на можностите за вработување на младите од општина Битола.

Стратегии:

Промовирање и реализирање на локалната политиката на општината за зголемување на бројот на работни места.

Воведување на систем за волонтирање како предуслов при вработување.

Идентификација на дефицитарни струки.

Организација на настани за усовршување на квалитетите кај младите.

Креирање на локална стратегија за невработеност.

Специфична цел 2:

Субвенционирање и поддршка на локални бизниси.

Стратегии:

Субвенционирање на бизниси за млади невработени кадри.

Воспоставување на соработка помеѓу Образованието, Локалната самоуправа и Стопанството.

7. АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЛОКАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА МЛАДИ ЗА 2011 ГОДИНА

Приоритет: Култура

Цел на приоритетот: Подигнување на културниот капацитет, промовирање и афирмација на културните активности и збогатување на културниот живот на жителите на Општина Битола.

Цели и активности	Очекуван резултат	Индикатор	Временска рамка	Одговорност
Специфична цел бр.1: Зголемување на бројот на млади културни дејци и поддршка на нивната работа.				
Активност 1.1 Стипендирање на млади талентирани работници од областа на културата и уметноста	Доделени стипендии за млади културни работници од музичка дејност, драмска дејност и ликовната дејност-	Квантитативни индикатори Број на доделени стипендии Квалитативни индикатори Зголемена соработка помеѓу културните институции и младите талентирани работници	Ноември – Декември 2011 г.	Локална Самоуправа, Министерство за култура, НВО, АМС, Генерален Секретаријат, Бизнес сектор, Младински организации, Фондации
Активност 1.2 Поддршка на младинскиот	Финансиска поддршка за организирање на	Квантитативен индикатор Број на	2011 година	НВО, ЛС

активизам во областа на културата во рурални средини	културни манифестации во рурални средини	реализирани настани во руралните средини Квалитативен индикатор Вклучени се млади културни работници, НВОи и културни институции		
Специфична цел бр.3: Поддршка на проекти од областа на културата				
Активност 3.1 Финансиска поддршка на проекти од областа на културата и поддршка на самостојни уметници	Финансиска поддршка за реализирање на проекти на млади самостојни културни работници	Квантитативни индикатори: Број на финансирани проекти од областа на културата Број на организирани културни настани Квалитативни индикатори Во процесот се вклучени сите засегнати страни	2011 година	Локална Самоуправа, Министерство за култура, НВО, АМС, Генерален Секретаријат, Бизнес сектор, Младински организации, Фондации
Активност 3.2 Зголемување на бројот на културни манифестации на локално ниво	-Поддржани проекти од областа на музичко-сценската дејност,	Квантитативни индикатори: Број на ликовни активности Број на музичко сценски	2011 година	Л.Самоуправа, Министерство за култура, НВО, АМС, Г.Секретаријат, Бизнес сектор,

	ликовната дејност, филмската и драмската дејност	активности Број на филмски проекции Број на драмски претстави Квалитативни индикатори Вклучени се сите засегнати страни		Младински организации, Фондации
Специфична цел 4: Поддршка на НВОи кои работат на развојот на културата на локално ниво.				
Активност 4.1 Издавање на месечен билтен - информатор за информирање за културните активности во општина Битола	Промовирање на културните активности на ниво на О.Битола	Квантитативни индикатори Број на издадени месечни информатори Број на дистрибуирани месечни информатори Квалитативни индикатори Вклучени се младите, невладиниот сектор, културните институции и општина Битола	2011 година	Локална Самоуправа, НВО

Приоритет: Образование и спорт

Цел на приоритетот: Подобрување на условите во образованието и овозможување на спортски активности за подобро и поквалитетно живеење на младите

Цели и активности	Очекуван резултат	Индикатор	Временска рамка	Одговорност
Специфична цел 1: Поддршка на млади спортисти и директно инволвирање на млади во креирање на спортски манифестации.				
Активност 1.1 Директно инволвирање на младите во креирање на настани од областа на спортот	Организирање на средношколски спортски натпревари на локало ниво	Квантитативни индикатори: Број на спортски настани Број на вклучени на млади спортисти Квалитативни индикатори Вклучени се млади спортисти, НВОи, спортски здруженија и ЛС Битола	Септември – Октомври 2011 г.	Л. Самоуправа, НВО, АМС, Бизнес сектор, Младински организации, Фондации
Активност 1.2 Стипендирање на млади спортисти	Еднократно стипендирање на млади	Квантитативен индикатор Број на доделени	Ноември – Декември	Л. Самоуправа, АМС, НВО

	спортисти	стипендии Квалитативни индикатори Вклучени се младите спортисти, спортските здруженија и Л. С. Битола	2011 г.	
Специфична цел 3: Промовирање на неформалното образование				
Активност 3.1 Спроведување на кампања за промовирање на неформалното образование	Подигање на свеста кај младите за вредностите на образованието	Квантитативни индикатори: Број на организирани настани за промовирање на неформалното образование Број на испечатени информативни материјали Број на дистрибуирани информативни материјали Број на опфатени млади Квалитативни индикатори Вклучени се млади, претставници од образовниот	Мај – Јули 2011 г.	Л. Самоуправа, МОН, НВО, АМС, Г. Секретаријат, Бизнес сектор, Младински организации, Фондации

		сектор, невладини организации, општина Битола		

Приоритет: Невработеност

Цел на приоритетот: Намалување на невработеноста на младите на локално ниво.

Цели и активности	Очекуван резултат	Индикатор	Временска рамка	Одговорност
Специфична цел 1 Зголемување на можностите за вработување на младите од општина Битола				
Активност 3.1 Организирање настани за промовирање на услугите на Агенцијата за вработување на Р.Македонија	Зголемена заинтересираност на младите за вработување	Квантитативни индикатори Број на организирани настани Број на информирани млади Квалитативни индикатори Воспоставена соработка со Агенцијата за вработување на Република Македонија	Мај – Јули 2011 г.	АВРМ, НВО, Локална самоуправа
Активност 3.2 Организирање на работилници за усовршување на квалитетите кај младите	Организирање на обуки, семинари, работилници за јакнење на вештините кај	Квантитативни индикатори: Број на организирани работилници	Септември – Ноември 2011 г.	АВРМ, НВО, Локална самоуправа

	младите	Број на едуцирани млади		
		Квалитативни индикатори		

8. ПРОЦЕС НА МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Процесот на мониторинг и евалуација на се она што е реализирано од предвиденото во ЛМС ќе го реализира работната група која беше одредена уште на самиот почеток на проектот. Членовите на работната група ќе го надгледуваат имплементирањето на сите активности кои се предвидени со ЛМС за општина Битола. Податоците ќе се добиваат преку контакт со одговорните институции и мониторинг на теренот.

За подобра комуникација и координација со ЛС, ќе се потпише меморандум за соработка помеѓу работната група и ЛС, со кој на работната група ќе и се даде целосен увид во реализацијата и начинот на истата на сите проекти кои се предвидени во ЛМС а се поврзани со ЛС.

Работната група ќе има за задача во текот на наредните пет години еднаш или два пати месечно да организира состаноци на кои ќе бидат разгледани добиените информации, ќе се обработуваат за да се види до кој степен се реализирани активностите и ќе се пишува месечен извештај кој ќе биде доставен до ЛС и одговорните за реализација на активностите, целите и стратегиите од ЛМС.

9. ЛИСТА НА ЧЛЕНОВИ НА РАБОТНАТА ГРУПА И КООРДИНАТИВНОТО ТЕЛО

Координативно тело:

	Име и презиме	Институција / организација
1.	Наташа Ташкова	Локална Самоуправа Битола
2.	Иван Поповски	Младински Европски Форум
3.	Моника Јовановска	Совет на општина Битола
4.	Пеце Милевски	УМС ВМРО ДПМНЕ
5.	Лилјана Кузмановска	Совет на општина Битола

Работна група:

	Име и презиме	Институција / организација
1.	Иван Поповски	Младински Европски Форум
2.	Иванчо Марковски	Професор по англиски јазик
3.	Наташа Ташкова	Локална Самоуправа Битола
4.	Моника Јовановска	Совет на општина Битола
5.	Јовица Богоев	Завод и музеј Битола
6.	Ѓорги Чекутков	НВО Сараси
7.	Ирена Трајческа	Студенски парламент Универзитет Климент Охридски Битола
8.	Александар Дуковски	Студенски парламент Универзитет Климент Охридски Битола
9.	Никола Брешоски	Студенски парламент Универзитет Климент Охридски Битола
9.	Илчо Везенковски	Средношколска Унија
10.	Менде Киркоски	Средношколска Унија
11.	Никола Иваноски	НВО Macedonian Together
12.	Љупчо Чурановски	Младински Европски Форум